

I N L E I D I N G

Dit is de tweede rekening van Gijsbrecht Stomme, kapelaan en rentmeester-generaal van Jan van Blois, gaande over de periode december 1358 tot en met juni 1359. In de inleiding tot de eerste rekening van het tweede halve jaar van 1358 hebben wij gesproken over Jan van Henegouwen, zijn kleinzonen Jan en Guy die elkaar in ons land opvolgden als heren van Schoonhoven, Gouda, enz. en in Frankrijk als graven van Blois, hun territorium en heerlijke goederen in Holland en Zeeland, het bestuur daarover en hun inkomsten daaruit en de zaken die in deze rekeningen geboekstaafd werden.¹⁾ Van de rentmeester-generaal rekeningen hebben wij verteld dat zij slechts een samenvatting van de inkomsten bevatten maar een zeer uitgebreide boeking van de uitgaven van de heer, zijn reizen, zijn personeel, zijn boodschappers, het onderhoud van zijn herberg, de aanschaf van kleding, sieraden en alles wat in verband staat met jacht of krijg maar ook met vermaak en spelen. Speciaal waar steeds vermeld staat waar hij zich in de betreffende periode bevond hebben wij gewezen op de controlemiddelen welke de posten bevatten om zijn bemoeienissen met de belangrijke politieke kwesties van zijn tijdperk te verifiëren en de mate daarvan juist te bepalen in verband met hetgeen de kroniekschrijvers uit die tijd daarover mededelen.²⁾ Deze kwesties hingen vooral samen met opflikkeringen van de z.g. Hoekse en Kabeljauwse twisten beter gezegd van de rivaliteit van twee groeperingen van de adel met betrekking tot positie-functies in de raad van de graaf van Holland of in het bestuur van het graafschap met inkomsten daaruit- en macht of beter gezegd invloed op het bestuur. Deze opflikkeringen die nu en dan tot uitbarstingen leidden werden veroorzaakt door de onzekerheid bij het aantreden van Albrecht van Beieren als ruwaard toen zijn broeder graaf Willem V van Holland en Zeeland, krankzinnig was geworden. Weliswaar probeerde Albrecht van Beieren met name in de samenstelling van de raad het evenwicht tussen beide partijen te handhaven maar hij was pas 22 jaren oud en zijn stabiliteit moest ook nog bewezen worden. In de genoemde inleiding hebben wij de zaken die zich voordeden in de brede behandeld zodat wij daarvan hier zullen volstaan met een korte samenvatting. Het blijft van belang kennis te nemen van die inleiding omdat in de onderhavige rekening de diverse brandkwesties nog hun culminatie en afronding beleven.

Daar is dan eerst de kwestie van het beleg van Heusden ofwel de kwestie van Floris Klaasz. van Borselen, burggraaf van Heusden, die oorkonden en zegel waarop de rechtsgrond van graaf Willem V en zijn broeder Albrecht van Beie-

ren op het gezag over het graafschap van Holland en Zeeland berustte, uit de grafelijke kanselarij ontvreemd had en onder eigen beheer had genomen.³⁾ Hij twijfelde dus kennelijk over de capaciteiten van Albrecht van Beieren om het bestuur over het graafschap te leiden en zag mogelijk meer in diens oudste broeder Lodewijk bijgenaamd den Romein die zijn aanspraken ook nog niet opgegeven had en wellicht steun zocht in het graafschap. Tevoren was Floris Klaasz. van Borselen raadsman geweest van graaf Willem V en als heer van Maartensdijk samen met andere ambachtsheren in botsing gekomen met abt en poorters van Middelburg om redenen welke aldaar vermeld zijn. Deze botsing was voor hem falikant misgelopen zodat hij zelfs de wijk had moeten nemen en uiteindelijk zijn toevlucht tot Heusden had genomen.⁴⁾

Nu begon Albrecht van Beieren al op 1 september troepen aan te werven voor het beleg van Heusden, één dag voor hij Floris Klaasz. van Borselen zijn ontslag uit de grafelijke raad aanzegde en dit verder doorgaf aan steden raden en ridders in Zeeland waarmede zijn terugweg werd afgesneden. Pas in oktober deed Albrecht van Beieren een beroep op Jan van Blois om gewapenden voor dat beleg. Deze had daar om verschillende redenen moeite mee. Ten eerste had zich de aanslag op de nieuw benoemde baljuw van Kenemerland Reinoud van Brederode door aanhangers van diens rivaal Wouter van Heemskerk bij Castricummerzand voorgedaan welke zo'n schok veroorzaakt had dat Jan van Blois raadslieden uit de steden in Holland naar Schoonhoven nodigde: "dat nemmeer onraets en ghedoghe van der ondaet die ghedaen was an Reynoude van Brederode" geschieden zou.⁵⁾ Dan waren de onderdanen van Jan van Blois niet direct te porren om manschappen te leveren.

Albrecht die om 30 man vroeg moest dat verzoek herhalen op 17 oktober op welke datum Jan van Blois alvast het contingent van Schoonhoven naar Heusden verzond.⁶⁾ Op 20 oktober ontbood Jan het Gerecht van Gouda naar Schoonhoven en vroeg ook: "om lude te senden voer thuyt te Hoesden".⁷⁾

Wij hebben in die inleiding geconcludeerd dat de Bloise contingenten moesten dienen ter aflossing van de gewapenden uit Noord-Holland en Kenemerland die wegens de Heemskerkse kwestie terug wilden ter bescherming van hun eigen belangen aldaar.⁸⁾

Met het einde van de rekening van 1358 was het met het beleg van Heusden nog niet gedaan zodat wij in de rekening van 1359 nog een viertal posten aantreffen welke een nieuw contingent Bloise troepen voor dat beleg betreffen. Op 8 januari ging een bode naar Gouda: "mit Jans brieve daer hertoghe Aelbrechts brieve in besloten waren roerende Janne xxxij manne

te senden in den besitte van Hoesden", p.50, fo.22vo. Op 10 januari werd het Gerecht naar Schoonhoven ontboden: "om te ramen lude te senden in den besitte van Hoesden", p.50, fo.22vo. Uit de posten blijkt dat Gouda al voordien onwilligheid ten opzichte van Jan van Blois getoond had dan wel dat Gouda misschien wel de Kabeljauwse kant zou hebben willen kiezen zoals de stad Delft in het verleden en in de directe toekomst. Want waarom is er in deze posten ook steeds sprake van dat Jan van Blois het Gerecht van Gouda wil versetzen of vervangen. Al op 4 januari: "een bode gesent van Scoenhoven ter Goude an Ermboude den scout aldaer mit Jans brieven roerende dat hi des anderen daghe bi hem quame tScoenhoven om te ramen tgherecht ter Goude te versetten", p.50, fo.22vo. Op 8 januari waren Jan van Langerak en Jan van Bueren, raadslieden van Jan van Blois, "ter Goude die aldaer waren om tgerecht te versetten", p.50, fo.22vo. Ook twee maanden later zal uit een post blijken dat men er beducht voor was dat het Gerecht van Gouda de poorters niet in de hand zouden kunnen houden in verband met de onraad van Delft: 12 maart, p.18, fo.10.

Nog op 21 januari zond Jan een bode naar zijn rentmeester in Zeeland Aloud Jansz. om acht man voor het beleg van Heusden, p.51, fo.22vo.

Op 25 januari 1359 kwam dan een einde aan het beleg van Heusden met een verdrag en op 21 februari gaf Floris Klaasz. van Borselen te Dordrecht grafelijk zegel en oorkonden aan Albrecht van Beieren die op 17 maart uitspraak deed in diens geschillen met de stad Middelburg.⁹⁾

Van de Heemskerkse kwestie welke ook in de inleiding van de rekening van 1358 uitvoerig is behandeld, vernemen wij verder niets uit deze rekening.

In de vorige periode had nog een Bloise troepenmacht deelgenomen aan de tocht tegen Heemskerk maar het beleg had zich gestabiliseerd waarbij stadscontingenten de taak van het beleg in februari overgenomen hadden en men het verder zonder Bloise steun kon stellen. Toch gaf Wouter van Heemskerk zich pas op 23 maart gewonnen nadat eerder toch nog de belangrijkste plegers van de aanslag op Reinoud van Brederode een goed heenkomen hadden kunnen zoeken in de stad Delft welke van oudsher Kabeljauws gezind was.¹⁰⁾

Twee kwesties zullen wij nu nog in een groot aantal posten in deze rekening vermeld vinden n.l. het conflict tussen de heer van Arkel en Albrecht van Beieren uitlopende in een aanval op Holland en het verzet en beleg van de stad Delft ~~door~~ hertog Albrecht van Beieren.¹¹⁾

In beide gevallen speelde de verzoeningspolitiek van graaf Willem V, voortgezet door Albrecht van Beieren, ten opzichte van de Hoekse adel een belangrijke rol. Uiteindelijk was deze slechts trouw gebleven aan de wettige landsvrouwe Margaretha, de moeder van graaf Willem V die door een Kabeljauwse revolutie aan de macht was gekomen en van 'Verbeider' tot 'graaf' was gebombardeerd. Daarna was de Hoekse adel verbannen en hun goed verbeurd verklaard. Graaf Willem V was ter wille van een machtsevenwicht aan een verzoeningspolitiek begonnen welke restitutie van leengoed aan de Hoekse adel met zich meebracht.

De twist met de Kabeljauwsgezinde Jan IV, heer van Arkel, bestond hierin, dat hij het deel van de heerlijkheid van de Lek, waarmede graaf Willem V hem na de machtsovername had beleend, niet op verzoek van de graaf aan de Hoek Jan II van Polanen wilde teruggeven. Het was aanleiding voor hem om uit de grafelijke raad op te stappen.¹²⁾ Daarnaast betwistten zijn onderdanen van Gorinchem Dordrecht het monopolie op het 'Stapelrecht' en waren begonnen tol te heffen op de vrachtvaart over de Merwede.

De onderhandelingen tussen hertog Albrecht en de heer van Arkel onder bemiddeling van Jan van Blois en zijn raadslieden, begonnen in de vorige rekening, vinden wij hier voortgezet in de periode van 23 tot 29 januari. De rubrieken II : Van dagelijkse kosten van Jan van Blois, en IV: Van brieven te dragen, boodschappen te doen en van allerhande reizen, verschaffen de posten die voor het volgen van de politieke gebeurtenissen van belang zijn. P. 11, fo.7vo. stipt aan het verblijf van de raadsman van Jan van Blois, de heer van Barbenchon te Schoonhoven, te Dordrecht en Gorinchem. P.53, fo.23 en p. 55, fo.23vo. geven meer details. Wegens de slechte staat van de rekening zijn de dagdateringen niet volstrekt zeker maar in de volgorde nemen wij aan dat Jan, heer van Barbenchon op 23(?) januari hertog Albrecht opzocht om over de zaken van Arkel te spreken, p.55, fo.23vo. Op 23 of 24 januari ging Lubbrecht de bode van Schoonhoven naar Gorinchem met een brief van de heer van Barbenchon over een vrijgeleidebrief voor de heer van Arkel, p.53, fo.23. Op 25 januari - de bekering van Paulus - ging Quarlette als bode van Schoonhoven naar hertog Albrecht te Heusden - in het beleg aldaar - met een brief van de heer van Barbenchon en van Jan van Langerak - ook een raadsman - om van hem een vrijgeleidebrief voor de heer van Arkel te verkrijgen, p.53, fo.23. Op diezelfde dag of op 26 januari reed de heer van Barbenchon met Jan van Langerak van Geertruidenberg naar Gorinchem om met de heer van Arkel te spreken, p.55, fo.23vo. Uiteindelijk reed de heer van Bar-

benchon met Jan van Buren en Albrecht van Meerten, allen raadslieden van Jan van Blois, op 29 januari van Schoonhoven naar Dordrecht om met hertog Albrecht over de zaken van den heer van Arkel te spreken, p. 55, fo.23vo. Dat deze onderhandelingen toen niets hebben opgeleverd zal uit het vervolg blijken.

Daarvoor al had Jan van Blois op een door de hertog te Geertruidenberg georganiseerd tournooi een gekwetste arm opgelopen waarvan de eerste melding gedaan wordt op 5 januari, p.51, fo.22vo. Op 12 januari werd Willem den 'surgijn' ontboden, p. 51, fo.22vo. die samen met Janne den Vryer Jan's'kaenbeen' heelden en die voor twee bezoeken 10 pond en 10 schellingen ontving voor een gevoerde rok en caproen, p.103, fo.37vo. Wegens zijn gekwetste arm werd voor Jan speciaal een rok gekocht met een wijde mouw, p.78, fo.29.

In de tweede helft van februari schijnt hij daarvan voldoende hersteld te zijn om per bark een reis naar Zeeland te ondernemen. Van Schoonhoven ging hij via Dordrecht - waar hij een paar dagen banketteerde en danste in zijn herberg waar ook hertog Albrecht, Machteld van Lancaster en vele ridders, knapen, vrouwen en jonkvrouwen kwamen om te dansen - en voorts via Geervliet naar Tholen, p.15/16, fo.9. Hij vertrok op de 17de en kwam daar aan op de 21ste. Op 2 maart ging hij door naar Goes vanwaar hij op 6 maart naar Tholen terugkeerde, p.16/17, fo.9vo. Van zijn activiteiten aldaar getuigen nog de zwaar beschadigde posten op p. 57, fo.24: hij heeft zich o.a. bezig gehouden met een geschil betreffende Cattendijk. Langs dezelfde weg keerde hij terug naar Holland en was op 10 maart weer in Schoonhoven, p.17/18, fo.10.

Intussen had Albrecht van Beieren op 7 maart te Geertruidenberg vernomen: "dat mijns heren vianden binnen Delft ghecomen waren omme hem te wederstaen".¹³⁾ In november 1358 had een aantal van de Kabeljauwen die de aanslag op Reinoud van Brederode gepleegd hadden daar een heenkomen gezocht maar waren daarvandaan verbannen nadat hertog Albrecht het Gerecht van Delft op 21 november naar Den Haag had ontboden en de stad een lijst van verdachten had ontvangen die op 11 december werden verbannen. Kort daarop had de stad nog hertog Albrecht en Machteld van Lancaster ontvangen.¹⁴⁾ Dit had bij de terugkeer van de Kabeljauwse vijanden van hertog Albrecht niet geholpen. De van oudsher Kabeljauws gezinde stad waar men wegens de Hoeks gezinde politiek van graaf Willem V beducht was dat hertog Albrecht het Gerecht zou verzetten wilde nu niet toegeven zodat de hertog de heervvaart tegen de stad moest beginnen na op 8 maart om de uitlevering van zijn vijanden gevraagd te hebben en op 10 en 11 maart een goederenblokkade van Delft bevolen te hebben.¹⁵⁾

In deze rekening vinden wij als eerste post in verband hiermede die van 12 maart waarin Jan van Blois het Gerecht van Gouda naar Schoonhoven ontbiedt om hem ervan te verzekeren: "dat si totter stede aldaer wel sien souden overmits (den onraet) van dien van Delf, p.58, fo.24. Kennelijk was men er beducht voor, dat de poorters van Gouda misschien de zijde van die van Delft zouden willen kiezen.

Op 14 maart reed Gijsbrecht Stomme, kapelaan en rentmeester-generaal van Jan van Blois van Schoonhoven naar Henegouwen met brieven van hertog Albrecht aan Lodewijk, graaf van Blois, Jan, heer van Barbenchon en anderen om hen op de hoogte te stellen van: "tharde ghestant" in Holland en om de heer van Barbenchon met zijn broeder Hugo van Barbenchon en Gwijde van Blois naar Holland te nodigen, p.59, fo.24.

Ook op 14 maart ging een bode van Schoonhoven naar Aernt, heer van Herlaer, en Jan van Brakel: "dat si hem bereyt houden wouden mit hem als hiis vermaent soude wesen van hertoghe Aelbrecht op die reyse te varen jeghen die van Delf", p.60, fo.24vo.

Op 17 maart zond Jan van Blois een bode naar Jacob van der Goude, zijn baljuw te Noordwijk: "dat hi lude sende uyt sinen bedrive in die Haghe te legghen jeghen die van Delf", p.61, fo.24vo. Het gerucht van een aanslag op het Hof in Den Haag door die van Delft liep dus blijkbaar al.

Op dezelfde dag had Albrecht van Beieren te Katwijk een dagvaart om met zijn raad en medestanders de situatie en maatregelen te bespreken. Hij was te Leiden toen op 20 en 21 maart Kabeljauwse poorters van Delft de gevangenis in Den Haag overvielen en aanhangers daaruit bevrijdden.¹⁶⁾ Deze aantasting van het landsheerlijk gezag, zegt Brokken, maakte een vreedzame terugweg onmogelijk.

Op 21 maart ging een bode van Schoonhoven naar Den Haag naar Dirk, heer van Brederode, en Gerrit van Heemstede om naar de toestand in Den Haag te informeren, p.61, fo.24vo.

De heer van Herlaer en Jan van Brakel werden op 22 maart bericht om op 24 maart met gewapenden bij Jan van Blois te Schoonhoven te komen: "om mit hem bi hertoghe Aelbrecht te riden in den Haghe jeghen die van Delf", p.61 fo.24vo. Op 12 maart had Jan Lubbrecht naar Utrecht gezonden: "om dinghen te coepen die tot Jans hernasche behoerden", p.62, fo.25. Jan dacht dus echt zelf te gaan. Op 24 maart kwamen deze inderdaad te Schoonhoven aan en verteerden in de herberg 5 schellingen, p.64, fo.25 en op 25 maart zond Jan van Blois hen naar Den Haag naar hertog Albrecht: "ieghens die van Delf", p.20, fo.11. Jan van Blois zelf ging toen niet mee. Van de strijdmacht is een opsomming van deelnemers te vinden op p.74, fo.27vo.:

"Item reet her Jan van Langherac van myns Joncheren weghe[n] op Onser Vrouwenavond Annunciationis 25 daghe in maerte van Scoenhoven ter Haghe waert om hertoghe Aelbrecht te dienen mit luden van wapenen ende waren in heren Jans gheselschap voirss. her Jan van Brakel, Gyelis die bastaert van Bloys, Jan van Bueren, Jan van Poelgheest, Jan van Brakel, Jacop van der Goude, Coene van Oestrewijc, Vrederic van der Zevendaer, Roelof van Haefte[n], Phillips Willams soen, deel van tsheren luden van Haerler ende ander lude ghewapent ende waren die voirsseyden uyt onder in den Haghe, te Rijswijc ende op den wech 21 daghe ende hadden 34 man ghewapent ende 42 paerden, etc.", p.74, fo.27vo. Wanneer zij inderdaad 21 dagen weg waren dan zouden zij op 14 april daarvan zijn teruggekeerd bijna 14 dagen voordat Delft werkelijk voor het beleg ingesloten was en meer dan een maand voor de eigenlijke bestormingen. Deze terugkeer vinden wij niet bevestigd in de rubriek dagelijkse kosten, p.22, fo.12vo. Op 28 maart reed Albrecht van Meerten, kanselier en raad van Jan van Blois naar Arnoud van Amstel, heer van IJsselstein, oudste raad van Jan van Blois en ook grafelijk raad: "om sinen raet te hebben oft goet ware dat Jan selve in die Haghe rede ieghens die van Delft", p.61, fo.24vo. Jan zou pas op 5 mei gaan waarschijnlijk omdat het hem ontraden was misschien wegens de dreiging die uitging van een verbond dat Jan IV, heer van Arkel met Jan II, heer van Culemborg had gesloten om een veldtocht in Holland te houden om zijn eisen kracht bij te zetten. Ook op 28 maart werden wederom boden naar Henegouwen gezonden naar Jan, heer van Barbenchon, Gijsbrecht Stomme en Gwijde van Blois met het verzoek om: "zich te haesten naer Hollant te comen" en de verzekering: "dat si veilich in Holland comen mochte", p.61, fo.24vo. Op 3 april werden boden gezonden naar de heer van IJsselstein, de heer van Haerler en heer Danel van Toloyen om in Schoonhoven met Jan te overleggen: "om raet te hebben op den onraet die ghevallen mochte tusschen Merwede ende Lecke, uiteraard van de heren van Arkel en van Culemborg, p.62, fo.25. Op 4 april sloeg hertog Albrecht zijn kampement op te Rijswijk en begon troepen te verzamelen voor het beleg van Delft.¹⁷⁾ Hij moet zich bewust geweest zijn van het gevaar van een mogelijke tussenkomst van de heren van Arkel en Culemborg en overwoog kennelijk om Jan van Blois met de afweer daarvan te belasten. Deze voelde daar niets voor want op 5 april zond hij Albrecht van Meerten naar Den Haag: "om te voerhoeden mit here Janne van Langherac die aldaer in die reyse lach dat Jan gheen hoeftman ghecoren en warde van Zuythollant", p.62, fo.25.

In deze periode ook nog een bode van Schoonhoven gezonden naar heer Danel van Tholoysen:" of den ghenen die sine stede hilt an die Ghisen om te voerboden den onraet te scutten die in dien waert ghesciet mocht hebben van den her van Arkel",p.63,fo.25.

Op 8 april een bode gezonden van Schoonhoven naar Rijswijk:"mit Jans brieven an here Janne van Langherac ende Jacop van der Goude roerende tontsegghen van dien van Delf",p.63,fo.25. Dit was dus zijn oorlogsverklaring aan Delft.

Op 9 april Wouter van den Hove gezonden naar Geertruidenberg naar Gwijde van Blois en de heer van Barbenchon:"dat si voert over Dordrecht tSchoonhoven veilich comen mochten",p.63,fo.25. Zij kwamen op 11 april aan, p.21,fo.12.

Op 13 april werden weer verschillende boodschappers uit Schoonhoven verzonden. Dezelfde Wouter naar Ghiesen naar heer Danel van Tholeusen over de onraad die in den lande zou kunnen plaatsvinden en naar Dordrecht om twee schuiten te kopen die als veerschepen -van Schoonhoven naar Nieuwpoort- moesten dienen; voorts boden naar Den Haag en Rijswijk met boodschappen en berichten over en weer,p.63,fo.25;voorts Herman den barbier, gezonden naar:"Gheurinchem an den her van Arkel mit Jans brieve, der heren van Barbenchon ende van Yselsteyne roerende den onraet tusschen die graeflicheyt ende den her van Arkel",p.64,fo.25;verder reden de heer van Barbenchon, heer Albrecht van Meerten en Jan van Bueren op die dag naar IJsselstein:"om raet te hebben mit den heer aldaer den onraet ende stoet te keeren die de her van Arkel in Holland doen mochte",p.64,fo.25.

Al deze diplomatie had geen effect. De heren van Arkel en van Culemborg bleven troepen werven zodat op 15 april Wouter van den Hoven gezonden werd naar Dordrecht met Jan's brief:"roerende voerbodinghe die hem ghedaen was van der heren ghewerve van Arkel ende van Culenburch in Hollant te comen ende dat die selve stede hoer haesten soude daer jeghen te trecken";een brief van gelijke strekking werd door de heer van IJsselstein naar Dordrecht gezonden,p.64,fo.25.

Toen bleek het noodzakelijk dat Jan van Blois op die avond te velde trok: "mit lude van wapenen in die Nyepoert"-Nieuwpoort over de Lek van Schoonhoven-"om die palen van Hollant te helpen houden jeghens den heer van Arkel",p. 22,fo.12vo. Verder gespecificeerd in de post "Maerscauschie": "Item was Jan des manendaghes nachts, des dinxdaghes dach ende nacht, des woensdaghes totten avonts"- dus 15,16 en 17 april-"in die Nyepoert mit 50 paerden",p.23,fo.12vo. Hierover bracht Jan van Blois verslag

uit aan hertog Albrecht per bode: "op den scortelwoensdach 17 daghe in aprille van der Nyerpoert te Rijswijc mit Jans brieve an hertoghe Aelbrecht roerende den scade die die her van Arkel in die palen van Hollant ghedaen hadde", p.65,fo.25vo. Daarna volgen posten waaruit blijkt dat Jan van Blois in de Goede Week Jan van Langerak en anderen die te Rijswijk lagen tegen Delft naar Schoonhoven teruggeroepen had omdat hij ze nodig had tegen de troepen van de heer van Arkel, p.65,fo.25vo. Het zal een deel van de op pagina VI vermelde troepenmacht gegaan zijn. De proviand van zijn troepen werd uiteindelijk van Rijswijk naar Schoonhoven verscheept, p.65,fo.25vo. Op Paasavond 20 april reed Gijsbrecht Stomme, Jans kapelaan, naar IJsselstein: "om raet te hebben mit den her van Yselsteyne op tontsegghen van den heren van Arkel ende van Culenburch", p.65,fo.25vo. Intussen ging Jan van Langerak over de Lek naar zijn territorium om een versterking tegen de troepen van de heer van Arkel op te werpen waarover Dirk van der Goude te Rijswijk op den Paasdag 21 april verslag deed aan hertog Albrecht: "om hem te toeghen tghestant van der were die her Jan van Langherac begrepen hadde in Goudriaen", p.65,fo.25vo. Op 24 april reed Jan, heer van Barbenchon, met 19 ruiters naar ten Passe in Goudriaen waar hij bleef tot 26 april, p.24/25,fo.13. Op 24 en 25 april werd ook proviand vervoerd van Schoonhoven: "ter were die her Jan van Langherac begrepen hadde in Goudriaen na den her van Barbenchon die daer voer legghen van Jans wegghen", p.66,fo.25vo. Daar is dan kennelijk Aernt van Arkel verschenen om namens de heer van Arkel te onderhandelen want op 26 april reed Albrecht van Meerten van Schoonhoven naar de were in Goudriaan: "jegghen here Aernde van Arkel om te spreken van Jans wegghen of men yet goeds hadde moghen dadinghen ende vinden tusschen hertoghe Aelbrecht ende den her van Arkel ende reden die selve her Aelbrecht ende Jan van Bueren van daer Tordrecht an die stede aldaer te begheren dat si 2 van horen Gherechte bi den her van Barbenchon ende here Aernde voirsseyt ter selver were senden wouden om op die voirsseyde zake te spreken", p.68,fo.26. Deze onderhandelingen duurden tot 29 april want toen werd daarheen uit Schoonhoven spijs en drank gebracht: "Item costen wijn ende spise des manendaghes na Beloken Paeschen van Scoenhoven ten Passe te voeren in Goudriaen tsheren behoef van Barbenchon want her Airnt van Arkel ende die goede lude van Dordrecht mit hem aldaer aten", p.67,fo.26.

In de Heilige Paasweken werden door Jan van Blois nog zes boden gezonden naar de heer van IJsselstein en het Gerecht van Gouda: "roerende die oerloghe tusschen die graeflicheyt ende den her van Arkel", p.67, fo.26.

Intussen moet de heer van Arkel toch in deze of voorafgaande weken zijn bondgenoot heer Gijsbrecht van Nijenrode met een troepenmacht ter versterking binnen Delft hebben gezonden want op 27 april had hertog Albrecht van Beieren de stad geheel ingesloten.¹⁸⁾

Ook op 27 april beloofde hertog Albrecht in zijn tent voor Delft aan die van Dordrecht geen dading met de heer van Arkel aan te gaan alvorens deze de schade die hij aan Dordrecht berokkend had gebeterd had en voorts: "dat wij alle onse macht daer toe doen zellen dat men gheen-rehande stapel van goede te Gorichom hantieren, noch houden en sel dat jehens onsen stede van Dordrecht draghen mach in eenigen manieren".¹⁹⁾

Jan van Blois en zijn raadslieden hadden de bemiddelende rol zo lang als mogelijk was volgehouden en nog steeds geen 'ontsegbrieven' ofwel formele oorlogsverklaring naar de heren van Arkel en van Culemborg verzonden zoals hertog Albrecht wil blijkens het volgende.

Op 30 april vertrokken de heer van Barbenchon, heer Aelbrecht van Meerten en Coen van Oosterwijk: "ten here waert voir Delf". Jan van Barbenchon moest ziek achterblijven in Gouda: "mer her Aelbrecht ende Coene reden voert int here om Janne te verantwoerden van hertoghe Aelbrechts begheerte dat hi ontsegghen soude die heren van Arkel ende van Culenburch", p.25, fo.13vo. en p.67, fo.26. Zij keerden met de heer van Barbenchon op 2 mei te Schoonhoven terug.

Albrecht van Beieren had nu ook Jan van Blois op heervvaart tegen Delft genodigd. Op 3 mei ging Gijsbrecht Stomme, Jans kapelaan, naar de heer van IJsselstein om hem te vragen: "hem gheselschap te houden bi hertoghe Aelbrecht voir Delf te varen", p.68, fo.26.

Op 4 mei ging Herman die barbier: "int her voir Delf bi hertoghe Aelbrecht mit Jans brieven roerende dat hi des naesten woensdaghes ter voirsseyden herevaert comen soude", p.68, fo.26. Op dezelfde dag werd Wouter van den Hove naar Utrecht gestuurd met deze boodschap: "dat hi der zelve stat twee of drie tenten bat te leenen". Ook naar Aloud Jansz., rentmeester van Jan van Blois in Zeeland, en Melis van Valkenberghe, zijn baljuw van Tholen en Schakerlo, werd een bode gezonden: "roerende dat si Janne tenten senden zouden voir Delf in te legghen, 6 daghe uytsynde want hi na die selve tenten beide ende brocht si ter Goude", p.69, fo.26vo.

Op 4 mei ging Gyelis de bastaard van Blois naar Utrecht: "om hernasch na hem te doen maken", p.69, fo.26vo.

Op 5 mei reed Jan van Blois des avonts na den eten: "ter here waert voir Delf", p.26, fo.14. en op p.27, fo.14 luidt het: "Item porrede Jan des sonnendaghes avonts na den eten van Scoenhoven om voert te trecken in den besitte voir Delf ende quam des voirsseyden avonts ter Goude te slapen, mit hem die her van Barbenchon". Hij bleef daar over met 26 paarden dwz. ruiters. Op 6 mei kwam Jan van Blois 's-morgens ten eten te Leiden. Hij was nu met 34 paarden: "overmids Jacob van der Goude Dirc Willams sone ende andere die mit hem van der Goude voert reden" Op die zelfde dag arriveerde hij in Den Haag waar hij bleef tot vrijdag 10 mei. Op dinsdag aten daar met hem Dirk, heer van Brederode, de raad van Dordrecht en van Haarlem en op donderdag de drossaard van Henegouwen, de heer van Lingen, heer Jan van der Hamade, heer Gyelis van Saers, heer Peter Uyttenham, heer Hendrik van Malsen en de lieden van de heer van Haerler en nog andere wapenlieden, p.27, fo.14.

Op 7 mei reed Dirk 'die brodduerwerker' van Schoonhoven naar Utrecht: "om tornikeelen, banieren, pinnantzeelen ende ander dinc te halen ende te doen maken tot Jans behoef in den besitte voirsseyt", p.71, fo.26vo. Op 10 mei: "reet Jan des vridaghes na den eten uytter Haghe ten besitte voir Delf, mit hem die her van Barbenchon, her Heinric van Malsen, her Peter Uyttenhamme ende veel andere lude van wapenen, hadde 65 paerden, etc.", p.28, fo.14 "Item quam Jan des voirss. avonts ten eten in den besitte voer Delf daer hi bleef tot des vridaghes na Pinxteren", dwz. tot 14 juni, p.28, fo.14vo. Vermoedelijk zag hij toen ook hertog Albrecht van Beieren want op 11 mei zond hij: "Jacop den messagier uytten besitte van Delf mit Jans ontsegghe brieve an die heren van Arkel ende van Culenburch", p.69, fo.26vo. Hij verwachtte van deze oorlogsverklaring vijandige reactie om welke reden hij op 12 mei een bode zond naar de steden Schoonhoven en Gouda: "roerende dat si here Janne van Langherac ter were in Goudriaen te helpe comen souden als hijt hem weten liete", p.69, fo.26vo. Op 13 mei: "reden Dirc van der Goude ende Ermbout Mathys sone uytten voirss. heer van Jans weggen an die steden van Scoenhoven ende van der Goude om te begheren dat si here Janne van Langherac te hulpe comen soude ter were in Goudriaen", p.70, fo.26vo. Jan van Blois nam dus het risico van slechts één bode met deze opdracht niet. De kostenrekening bevat nu van elke verblijfsweek vele namen van personen die met Jan van Blois aten, te veel om op te noemen, waarvan de kosten opgevoerd werden.

Op 18 mei ging heer Gijsbrecht Stomme van voor Delft naar Schoonhoven om geld in ontvangst te nemen van heer Simon, klerk van Aloud Jansz., dat hij uit Zeeland bracht en verder naar Utrecht om laken te kopen: "tot vignetten" te maken, enz., p.70, fo.26vo. Op 19 mei kwamen de goede lieden uit Schoonhoven, Gouda, De Wijk en Noordwijk Jan van Blois opzoeken in den "besitte" voor Delft en aten met hem, p.30, fo.15. Op 20 mei reed Lubbrecht: "van voir Delft tUtrecht Jans hernasch doen te maken", p.71, fo.27.

Intussen had Jan van Langerak een veldtocht gehouden in het Land van Arkel waaromtrent wij vernemen dat op 21 mei Jacob die messagier: "van voir Delft ghinc in Tunenborch^{*)} mit Jans brieven an here Janne van Langherac roerende dat hi Janne soude laten weten of sine luden van Scoenhoven ende van der Goude mede gheweest hadden op die reyse in den lande van Arkel ende van Culenburch", p.70, fo. 26vo. Jan van Blois wilde kennelijk de loyaliteit van zijn onderdanen daar controleren.

Op 26 mei ging de vierde week in dat Jan van Blois: "in den besitte voir Delft was" en bij hem waren Jan, heer van Barbenchon en Jan van der Goude die deze week drie dagen naar Gouda waren: "op een dachvaert om den heer van Arkel mitten hertoghe te helpen verzoenen", p.30, fo.15.

Op 29 mei gelukte het dan inderdaad om een verdrag van verzoening tussen hertog Albrecht en de heer van Arkel te bewerkstelligen.²⁰⁾ De kwestie van de heerlijkheid De Lek zou bij arbitrage geregeld worden. De uitspraak daarvan op 4 juli 1359 zou in zijn nadeel uitvallen en hij zou dat deel van deze heerlijkheid, dat hij van de grafelijkheid in leen had, aan de vorige leenman Jan II van Polanen moeten teruggeven.²¹⁾

In het verdrag van 29 mei was de verzoening met heer Gijsbrecht van Nijenrode en andere medestanders van de heer van Arkel binnen Delft inbegrepen. Deze zullen vermoedelijk vrije aftocht verkregen hebben zodat Delft daardoor verzwakt werd. In de volgende week gingen de voorbereidingen voor de inname van Delft verder. Op 5 juni werd door Lubbrecht een bode van "voir Delft" naar Schoonhoven gezonden: "Janne syn hernasch te doen brenghen, p.72, fo.27. In materiele zin droeg Jan van Blois ook bij: "Item ghesent Jacop den messagier den 5den dach in junio van die voir Delft Tscoenhoven ende ter Goude mit Jans brieven an Dirc van der Goude ende die scouten van Scoenhoven ende van der Goude roerende die scuten te senden mede te stormen ende alle die scutte bereet te houden verteerde die selve overmids eene scute daer men was, cruyt ende ander *) of Tentenburg aan de Zevender bij Schoonhoven (Blois, inv.nr.1, fo.65).

provanche voir Delf mede brochte", p.72, fo.27.

Deze voorbereidingen afwachtende ontving Jan van Blois op 30 mei en 2 juni hertog Albrecht van Beieren met vele heren, ridders en knapen die met hem aten; op 2 juni was ook "myn Vrouwe van Holland" ofwel Machteld van Lancaster van de partij, p.30, fo.15. Velen van de ridderschap van Blois waren inmiddels ook verschenen met gevolg zoals Hendrik van Malsen met 19 paarden en laatstelijk nog Robbrecht van Glynden op 8 juni met 11 paarden, p.72, fo.27. Van sommigen kan men zelfs zeggen dat zij te laat kwamen. Immers in die week was na herhaalde bestormingen Delft ingenomen en eiste hertog Albrecht op 9 juni dat uit Delft 1000 mannen en 500 vrouwen zich buiten de stadsmuren barrevoets en met ontbloot hoofd aan hem zouden overgeven en hem om vergiffenis smeken.²²⁾ Dus kwam Jan van Brakel op 11 juni met 40 gewapenden te laat en werd deze op 12 juni weer heengezonden, p.31, fo.15vo. Zelf vertrok Jan van Blois op 14 juni naar Schoonhoven.

De bestraffing van al de Kabeljauwen die in Delft hun toevlucht gezocht hadden en van de poorters en de stad Delft is formidabel geweest. Van eerstgenoemde groep die al sedert de kwestie Heemskerk vervolgd, onteigend en geëxecuteerd werd waar zij gegrepen konden worden vernemen wij de bestraffing bij Van Foreest.²³⁾ Brokken vermeldt met betrekking tot Delft, dat de aanvoerders onder de poorters ofwel voor eeuwig uit het graafschap verbannen of op strafbedevaart gestuurd werden. De stadsmuren, wallen, torens en poorten moesten worden afgebroken en de grachten met het sloopmateriaal gedempt. De stad moest voortaan "voor eeuwig onghewest" blijven. Voor de duur van de sloopwerkzaamheden stelde de stad gijzelaars ter beschikking van de hertog. Voorts behield Albrecht van Beieren zich het recht voor de schepenbank ten allen tijde wanneer hij dat maar wilde te vernieuwen. De inwoners gezamenlijk werden veroordeeld tot een boete van 60.000 Brugse schilden. Deze werd naar vermogen der poorters omgeslagen. De inning daarvan door de rentmeester van Noord-Holland, Philips van Tetrode, vergde twee registers. Dit boetegeld wendde hertog Albrecht aan om de kosten van de veldtocht en belegering van Delft te voldoen. Aangezien hij alle deelnemers al hun kosten moest vergoeden, zou het te belastend zijn geweest voor zijn eigen inkomsten ook al had hij die uit twee graafschappen.

Zo gingen op 19 juni Jan van Langerak, Jan van Bueren en Gijsbrecht Stomme, Jans kapelaan, van Schoonhove: "ter Haghe waert te sceppe ende te waghene om den hertoghe Aelbrecht te rekenen van den coste die Janne dede in

den besitte voir Delft ende van sinen weghe ghedaen waren in Noert-hollant bi den her van Barbenchon, here Janne van Langherac ende anderen", p.72/73, fo.27. Echter ook op direkte manier liet hertog Albrecht de poorters van Delft dergelijke onkosten vergoeden zoals bij akte van 31 januari 1360 waarbij zij bevolen werden 4.520 schilden te betalen aan Jan II van Polanen, heer van Breda voor diens deelname aan de krijg. Een ander motief voor diens deelname zal vermoedelijk ook geweest zijn het herkrijgen van zijn deel van de heerlijkheid De Lek dat bij de Kabeljauwse omwenteling hem ontnomen was en in leen gegeven was aan de Kabeljauw Jan IV van Arkel.

Hiermede hebben wij de belangrijkste feiten in verband met de gevolgen van de Hoekse en Kabeljauwse twisten zoals die uit de Bloise rekeningen tevoorschijn komen in hun volgorde behandeld. Dat is dus een blik vanuit één bepaald hoekpunt. Wij hebben die met gegevens uit de studies van Brokken en Van Foreest aangevuld. Wat het eigenlijke beleg van Delft betreft, is het verhaal van Brokken ook beperkt tot de hoofdzaken. Een goed uitgebalanceerd en gedetailleerd beeld daarvan zal pas verkregen worden wanneer de hier vermelde zaken geïntegreerd zullen zijn in de stellig even overvloedige feiten uit de rekening van Pieter Kamerouer, kamermeester van hertog Albrecht, over de periode 1358 juli 25 - 1359 december 4.²⁴⁾

De onderhavige rekening is in een zeer slechte staat tot ons gekomen.²⁵⁾ Vermoedelijk is deze rekening in het verleden doornat geweest waardoor het schrift grotendeels weg is gespoeld en de sporen daarvan in het papier thans alleen nog maar leesbaar zijn onder ultraviolet licht. Door vocht is het papier verzwakt en heeft het een neiging tot verbrotting. Aangezien restauratie het misschien nog moeilijker zou maken om de nu vrijwel onzichtbare informatie door optekening te redden voor het nageslacht is besloten een afschrift te maken met gebruikmaking van de lamp en onder het toepassen van voorzorgsmaatregelen om de integriteit van de rekening te handhaven door tijdelijke bladversteving. Desondanks is tekst verloren gegaan gewoon omdat aan het begin bladen slechts fragmentarisch over gebleven waren en verderop omdat wetenschappers in het verleden die toch achter de inhoud van de tekst wilden komen de bladen hier en daar met chemische middelen hebben bestreken die dan een tijdelijke leesbaarheid mogelijk maakten maar nu die tekstgedeelten ook voor de ultraviolette belichting on-

doordringbaar en voor lezing onherkenbaar hebben gemaakt. In die gevallen was het mogelijk om de tekstfragmenten aan te sluiten op teksten in publicaties die uit deze rekening genomen waren.

Ook werden losse folio's aangetroffen waarvan verband en volgorde binnen de rekening moest worden vastgesteld. Dit kon geschieden omdat deze rekening onderdeel uitmaakt van een serie rekeningen welke identiek opgemaakt zijn met eenzelfde volgorde van rubrieken. De bewerking van een goed leesbare rekening met inhoudsopgave heeft dus de ervaring geleverd om deze slechte rekening op de juiste wijze aan te pakken.

Toch diende bij het lezen van de onderhavige rekening de grootste terughoudendheid betracht te worden. Men moet lezen wat er staat en niet wat men denkt dat er staat. Het verlangen om zoveel mogelijk gegevens te achterhalen mag niet leiden tot verzinsels. Zo moesten nogal eens de citaten in de bijlagen in C.J. De Lange van Wijngaerden, *Geschiedenis der Heeren en Beschrijving der stad van der Goude*, bewerkt door J.N. Scheltema, Amsterdam-Gouda, 1813-1878, ter vergelijking worden bekeken. Deze zijn doorgaans goed te noemen zij het dat een enkele verlezing voorkomt en de spelling soms anders begrepen is. Voor de omstandigheden waaronder hij deze rekening moest consulteren zijn die kleine afwijkingen volstrekt plausibel te noemen. Ook plaatsen waarvan geen afschrift in De Lange van Wijngaerden te vinden was zijn met galnoten of andere chemicaliën bewerkt, een notitie uit de periode 1850-1860 noemt het middel van Beynen. Het was te tijdrovend om al die andere publicaties op te zoeken zoals bv. Dr.W.J.A.Jonckbloet, *Geschiedenis der Middennederlandsche dichtkunst*, Amsterdam 1854, 3de deel 1e stuk waarin citaten met betrekking tot "hyrauden, menestrelen ende datter toebehoert" uit de Bloise rekeningen in vermeld staan.

Nu het afschrift voltooid is, past het onze bevindingen over de inhoud van de rubrieken, die losbladig waren en over de verliezen samen te vatten. Tevens dient iets gezegd te worden over de periode van deze rekening.

Uit de "somma omniarum sommarum" van zowel de ontvangsten als de uitgaven blijkt dat deze rekening loopt: "tusschen Kersavond int jaer lviii ende St. Jans dach te midzomer daernaest volghende int jaer lix" ofwel van 24 december 1358 tot 24 juni 1359. Evenals de voorgaande rekening (inv.nr.34), waarop zij direkt aansluit, is het een halfjaarlijkse rekening. Zij sluit niet aan op de volgende rekening (inv.nr. 36), de

eerste heeljaarlijkse rekening, die loopt van: "Kersavond int jaer lix tot Kersdaghe toe daerna int jaer lx", ofwel van 24 december 1359 tot 25 december 1360". Dit hiaat kan samenhangen met een verblijf van Jan van Blois in Henegouwen waarheen hij op 6 juli vertrok, p.92, fo. 32vo. Echter bij de interpretatie en plaatsing van los aangetroffen folio's diende er rekening mee worden gehouden dat het fragmenten van een verder verloren gegane rekening van 25 juni tot 24 december 1359 konden zijn.

Echter werden ook losse folio's aangetroffen die in de context van deze rekening niet te plaatsen waren. Zij zaten verscholen tussen de 18 - waarschijnlijk 20 - blanco folio's waarmede deze rekening sluit.

Het gaat om de volgende folio's:

1. uitgaven van Gwijde van Blois van 24 december 1359 tot eind juli 1360: behoort zeker tot de rekening (inv.nr. 36).
2. uitgaven van: "alrehande anderen ghemeynen dinghen".
3. vermoedelijk van dezelfde rubriek.
4. als voren.
5. als voren specifiek uitgaven van valkeniers.
6. uitgaven: "om hernasch" afgesloten met 1 somma.

Van sommige van deze bladen werd het duidelijk dat zij tot een volgende rekening behoren door datering of indirecte verwijzing.

De onderhavige rekening bleek in de uitgaven uit 9 rubrieken te bestaan, onderverdeeld in onderrubrieken, elk besloten met een nummer van de somma in romeins waardoor de gehele rubriek als romeins genummerd beschouwd kan worden (zie inhoud). Deze vaste nummering sluit een rubriek als onder 2 vermeld hier uit omdat er in de bestaande rubriekenreeks geen tussenpassend nummer onder te brengen is en omdat achter de somma sommarum van de 9de rubriek: "Uytgheven van ghemeynen dinghe", p.102-106, meteen de somma omniarum sommarum van de uitgaven van Gijsbrecht Stomme volgt. Hetzelfde geldt voor 3. en 4. Van 5. en 6. kan gezegd worden dat 5. de voortzetting is van een rubriek waarop geen aansluiting te vinden bleek en welke besluit met v somma terwijl 6. afgesloten met 1 somma tot een verdubbeling in de opgenomen rubriek zou leiden.

Deze 6 folio's zijn bij de bewerking van de volgende slechte rekening (inv.nr. 36) opnieuw nader beschouwd en daar opgenomen.

De verliezen schuilen zowel in de rubriek ontvangsten, fo's 1 en 2 - het zwaar gehavende begin van deze rekening - als in de rubriek uitgaven. Daar missen wij de onderste helft van fo.14 uit de dagelijkse kosten van Jan van Blois en het slot van de rubriek: "uytghieven van brieven te draghen, boetscappen, alrehande andere reysen te doene, enz." dat hier na fo.27 b.v. als fo.28 had moeten volgen. Verder worden de verliezen bepaald doordat de tekst van met chemische middelen behandelde pagina's maar ten dele toch nog onder de lamp gelezen kon worden en het in één geval zelfs in het geheel niet meer mogelijk was enig tekstfragment van een blad te achterhalen.

Een groot probleem vormden losse folio's die wel tot deze rekening behoren vanaf fo.14 tot fo.24 bestrijkend de rubrieken: dagelijkse kosten(II), provanchen (III) en uitgaven van brieven te dragen, etc.(IV).

Waar in de vorige rekening laatstgenoemde rubriek als II geplaatst is, diende eerst vastgesteld worden of verplaatsing naar IV juist is. Dit kon aan de hand van de romeinse nummering van de somma's der rubrieken II en III - die van IV ontbreekt - worden vastgesteld. Ook in de volgende rekeningen is deze rubriek van uitgaven van brieven te dragen de vierde rubriek der uitgaven gebleven.

Plaatsing van de folio's 14 - 21, de rubrieken II en III gaf geen problemen daar in deze rubrieken een strakke chronologische en rubriekmatige indeling heerst welke in alle rekeningen is nagevolgd.

De volgorde van de rubriek IV gaf meer problemen. Weliswaar heerst ook hierin een globale chronologie maar niet consequent en soms gebonden aan de personen op wien de posten betrekking hebben.

Onder de losbladige waren er ook dubbelbladige. Uiteindelijk waren er weinige in de rubriek IV waarvan de plaatsing door deze omstandigheden moeilijk was. Voor de goede orde volgt dan hier een overzicht van de losse folio's waarvan sprake is:

			fo. 24	IV (los)
fo. 14	II (los)		fo. 23	IV (los)
fo. 15	II	_____	fo. 22	IV begin rubriek
fo. 16	II eind	_____	fo. 21	III slot
fo. 17	III begin	_____	fo. 20	III ter camere
fo. 18	III bottelrie	_____	fo. 19	III ter coken

Bij het maken van dit afschrift moesten ten behoeve van de kritische onderzoeker die enig tekstdeel zelf zou willen controleren in de originele rekening door gebruik te maken van de ultraviolette lamp in het afschrift verschillende handreikingen gedaan worden en tevens verantwoording worden afgelegd over het al dan niet aangetroffene, al dan niet juist gelezene of uit andere bron geïnterpoleerde. Daarnaast is er een inhoud opgemaakt van de aangetroffen rubrieken. De bewerking heeft dan bestaan uit het naar folio nummers van de bladzijden als folio recto en verso. Dit is van het verleden af gebruikelijk geweest en maakt het onderscheid tussen de paginering van het afschrift en de foliëring van het origineel duidelijk.

Aan het einde van elke regel is een / geplaatst. Het is dan mogelijk van tevoren de regels te tellen en sneller op het folio de betreffende regel en het te controleren woord te achterhalen. Daarnaast geven blanco-gelaten regel tussen / / aan hoeveel verloren is gegaan. Dat is als een schatting op te vatten.

Waar papier en tekst voorgoed verloren is gegaan, is dit aangegeven met:
.....

Waar een woord niet met volstrekte zekerheid maar met sterk vermoeden ingevuld kon worden, is dit gedaan tussen ().

Citaten vnl. uit De Lange van Wijngaerden zijn geïnterpoleerd tussen (()).

Ik vertrouw hiermede deze rekening ter beschikking te kunnen stellen aan allen die geïnteresseerd zijn in deze periode van onze vaderlandse historie.

N O T E N

- 1) Rekening van de rentmeester-generaal Gijsbrecht Stomme van 24 juni tot Kerstmis 1358, RA Zuid-Holland, Archief van de graven van Blois, inv.nr.34, uitgave: Prae 1600 club van de afdeling Zeeland van de Nederlandse Genealogische Vereniging, 1994, Cod. REK ZHOL 010.
- 2) Toegankelijk via J. Romein, Geschiedenis van de Noord-Nederlandse Geschiedschrijving in de Middeleeuwen (Haarlem, 1932) met Supplement door H. Bruch (Haarlem, 1956); S. Muller Fzn, Lijst van Noord-Nederlandse Kronijken met opgave van bestaande handschriften en literatuur, Werken Historisch Genootschap, nieuwe reeks 31 (Utrecht 1880); echter komen de meeste kronieken niet tot en met de helft van de 14de eeuw. In dit verband dient men dan allereerst te denken aan de Kronieken van Jean Froissart, in de editie Kervyn de Lettenhove: Oeuvres de Froissart, Brussel, 1867-1877. (26 delen met goede indices). Latere kronieken bevatten veel overschrijverijen.
- 3) H.M. Brokken, Het ontstaan van de Hoekse en Kabeljauwse twisten, Zutphen, 1982, p.535, 8: Borselen Floris van-, en p.74.
- 4) P.H. dé Leupen, Filips van Leiden, Een onderzoek naar ontstaan, vorm en inhoud van zijn traktaat "De Cura reipublicae et sorte principantis", academisch proefschrift, Amsterdam 1975, pgs. 183-188.
- 5) Rekening o.c. 1, p.25, fo.9vo.; H.A. van Foreest, Traditie en werkelijkheid, in: Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden (BGN), 18, 1964, p.154.
- 6) Rekening o.c. 1, p.24, fo.9vo.
- 7) Rekening o.c. 1, p.24, fo.9vo.
- 8) Rekening o.c. 1, Inleiding p. 9.
- 9) H.M. Brokken, Het beleg van Delft in 1359 in: De stad Delft cultuur en maatschappij tot 1572, publicatie bij de tentoonstelling in het stedelijk museum Het Prinsenhof te Delft over "De Stad Delft", (Delft 1979), p.21, noot 18: Van Mieris III, blz.76-77 en 80; P.H. dé Leupen, o.c. 4, p.187.
- 10) Brokken, o.c. 3, p.65 e.v. 6. De usurpatie van de macht door Willem van Beieren: p.66, 70 en 71: De Kabeljauwse verbondsakte: daaruit blijkt, dat de stad Delft de plaats was van de eerste Kabeljauwse samenzwering in mei 1350; daar conspireerde Willem van Beieren met de Kabeljauwse voor mannen, p.72 en daarheen werd Willem van Beieren gebracht toen hij in februari 1351 in Henegouwen door Kabeljauwen werd geschaakt, p.80.
- 11) De oorsprong van het conflict tussen Jan IV, heer van Arkel, en graaf Willem V, welk conflict Albrecht van Beieren erfde, vinden wij kort aangeduid in Brokken, o.c. 3, p.531 Bijlage 1E:1: Arkel, Jan IV, heer van-,; het beleg van Delft is in hoofdzaken behandeld door Brokken, o.c.9.
- 12) Brokken, o.c. 3, zie noot 11.
- 13) Brokken, o.c. 9, p.21: noot 19
- 14) Van Foreest, o.c. 5, p.157: noot 7.
- 15) Brokken, o.c. 9, p.21
- 16) Brokken, o.c. 9, p.21: noot 20.

- 17) Brokken, o.c. 9, p. 21.
- 18) Brokken, o.c. 9, p. 21.
- 19) F. van Mieris, Groot charterboek der graaven van Holland, van Zeeland en heeren van Friesland, enz., Leiden, 1753-1756: Deel III, 87.
- 20) Brokken, o.c. 9, p. 21: noot 22.
- 21) Brokken, o.c. 3, p. 531: Bijlage IE: 1: Arkel, Jan IV, heer van -, .
- 22) Brokken, o.c. 9, p. 21: noot 23.
- 23) Van Foreest, o.c. 5, p. 157-158.
- 24) J.C. Kort, Het archief van de graven van Holland, 889-1581, Rijksarchief in Zuid-Holland, 's-Gravenhage 1981, RA in Holland, inventarisreeks Nr. 23, inventarisnummer 1219.
- 25) Verslag van de bevindingen en eerste verantwoording van de bewerking van deze rekening is door mij geplaatst bij het originele transcript daarvan achter het archief van de graven van Blois in 1981.